

Władysław KARASZEWSKI

Jeziorny interglacjał eemski w Goczałkowie pod Strzegomiem

Osady interglacialne w Goczałkowie napotkano w 1964 r. w dwóch geotechnicznych otworach wiertniczych wykonanych przez P. P. Geoprojekt. Ekspertyzą zajmował się mgr Stefan Rossa. Konsultując temat przekazałem próbki do analizy palinologicznej Pani dr Zofii Borówko-Dłużakowej z IG w Warszawie. Z analizy tej wynika, że są to osady z początkowej fazy optimum interglacjału eemskiego (Z. Borówko-Dłużakowa, 1972a, b).

Z czterech wykonanych tu otworów dwa (nr 1 i 4) osiągnęły osady interglacjału na głębokości 8 i 9,3 m od powierzchni, zagłębiając się wewnątrz do 2 względnie 2,5 m i nie osiągając jego spągu. Z uzyskanych próbek wynika, że mamy tu do czynienia z gytią pylastą jeziorną, dość jednolicie wykształconą, o zabarwieniu szarym z odcieniem bądź to popielatym, bądź też brązowym. Odstęp między obydwu otworami, które dotarły do gytii, wynosi 26 m, przy czym łącząca je linia ma kierunek NNW-SSE, a więc ukośny w stosunku do doliny.

Wspomniane wiercenia zostały usytuowane na terenie przylegającym do górnego odcinka rzeki Wierzbiak, prawobrzeżnego dopływu Kaczawy. Toteż w górnej części profilu pod około dwumetrową warstwą nasypów przebito osady rzeczne o miąższości 2 do 3,2 m. Są to głównie mady pylasto-piaszczyste, miejscami podścielone piaskami rzecznyymi. Niżej występuje szary, piaszczysto-gliniasty osad soliflukcyjnego pochodzenia. Z wyglądu przypomina on glinę zwałową ze względu na zawartość niesegregowanej wietrzeliiny spełzłej z pobliskiego granitowego wzniesienia (fig. 1).

Od typowej gliny zwałowej występującej na tym obszarze osad ten różni się znaczniejszą domieszką frakcji żwirowej. Miąższość warstwy soliflukcyjnej jest tu dość znaczna. W otworach 1 i 4 wynosi 6 m, a w otworze 2, w którym nie osiągnięto jej spągu, przekracza 8,5 m. Tłumaczy się to bliskim sąsiedztwem wspomnianych wzgórz granitowych, które wznoszą się tu miejscami o ponad 50 m nad doliną Wierzbiaka.

Z przytoczonych danych wynika, że pierwotnie deniwelacje były tu jeszcze większe. Ponieważ nie znamy niższej części profilu w dolinie Wierzbiaka, możemy tylko w najogólniejszym zarysie odtworzyć historię tutejszego krajobrazu. Zasluguje na uwagę występowanie w profilu osadów interglacialnych o wyraźnie jeziornym charakterze, na co wskazuje jednolite wykształcenie gytii w obu profilach. W związku z tym nasuwa

się pytanie dotyczące genezy jeziora w tym podgórskim krajobrazie. Słaby rozwój osadów akumulacji lodowcowej na terenie Goczałkowa czyni mało prawdopodobną hipotezę o rynnowym pochodzeniu tutejszej misy jeziornej. Bardziej prawdopodobną wydaje się obecność tu starej doliny rzecznej.

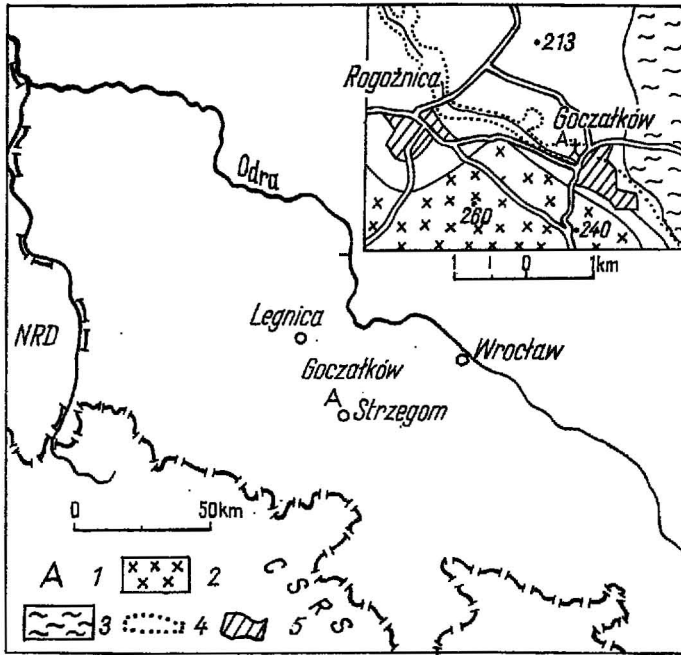

Fig. 1. Położenie interglacjalu w Goczałkowie
Situation of interglacial at Goczałków

- 1 — profil z interglacjalem eemskim; 2 — wychodne granitów; 3 — wychodne gnejsów i łupków krystalicznych; 4 — doliny rzeczne; 5 — obszar zabudowy
1 — profile with Eemian interglacial; 2 — outcrops of granites; 3 — outcrops of gneisses and crystalline schists; 4 — river valleys; 5 — area of buildings

nej, przypuszczalnie o charakterze przełomowym, zatamowanej w okresie przedostatniego zlodowacenia w bliżej nie znanych okolicznościach. Uwzględniając rozwój czynników rzeźbotwórczych w okresie przedostatniego zlodowacenia, możemy się liczyć z zatarasowaniem doliny bądź to w wyniku bezpośredniej działalności lądolodu przez akumulację w dolinie, np. moreny czołowej lub kemu, bądź też uwarunkowanej przez czynniki klimatyczne, jak np. osady soliflukcyjne lub stożek napływowy. Kwestii tej prawdopodobnie nie da się rozstrzygnąć bez dokładniejszego poznania osadów plejstoceniowych w dolinie Wierzbiaka przy pomocy wierceń. W obecnej fazie wypada się ograniczyć do zakomunikowania uzyskanych danych bez wyciągania zbyt daleko idących wniosków.

PIŚMIENNICTWO

- BORÓWKO-DŁUŻAKOWA Z. (1972a) — New Localities with Eemian Vegetation in the Polish Lowland. III Międzynarodowa Konfer. Palin. Nowosibirsk.
- BORÓWKO-DŁUŻAKOWA Z. (1972b) — Analiza palinologiczna interglacjału eemskiego w Goczałkowie. Arch. Inst. Geol. (maszynopis). Warszawa.

Владислав КАРАШЕВСКИ

**ОЗЕРНЫЙ ЭЭМСКИЙ ИНТЕРГЛЯЦИАЛ В ГОЧАЛКОВЕ ПОД СТЖЕГОМ
(НИЖНЯЯ СИЛЕЗИЯ)**

Фезюме

В долине верхнего течения реки Вежба, правого притока Качавы, в СЗ части поселка Гочалкув (фиг. 1), в двух мелких геотехнических скважинах встречена интергляциальная гиттия ээмского возраста (выполненные палинологические анализы произвела д.р. Зофия Борувко-Длужакова). Эти скважины пробили только кровельную часть интергляциальных отложений до 2 или 2,5 м. Кровля гиттии залегает здесь на глубине 8—9,3 м от поверхности (не считая насыпей двухметровой толщины). Непосредственно над интергляциальными отложениями залегает солифлюкционный слой периода последнего оледенения, состоящий главным образом из продуктов выветривания местных гранитов. Его минимальная мощность составляет в этом районе 6 м, а максимальная превышает 8,5 м.

Выше пробурены речные отложения голоценового возраста мощностью от 2 до 3,2 м. Залегание в этом предгорном крае интергляциальной озерной гиттии приводит к проблеме, касающейся генезиса тогдашнего озера. Ее решение станет возможно после более детального изучения разреза плейстоценовых отложений в долине Вежбы.

Władysław KARASZEWSKI

**LACUSTRINE EEMIAN INTERGLACIAL AT GOCZAŁKÓW
NEAR STRZEGOM (LOWER SILESIA)**

Summary

In the upper course of the Wierzbak river valley (right-bank tributary of the Kaczawa river), in the north-western part of the settlement Goczałków (Fig. 1), interglacial gyttja of Eemian age has been found by two shallow geotechnical bore holes (palynological analysis thanks to Dr Zofia Borówko-Dłużakowa). The bore holes pierced only the top part of the interglacial deposits down to 2 or 2,5 m. The top of the gyttja deposits is found here at a depth of 8—9,3 m from the surface

(after the deduction of earth embankments about two metres in thickness). Immediately above the interglacial deposits there rests a solifluction bed of the last Glaciation, consisting mainly of weathered material of local granites. Its minimum thickness amounts here to 6 metres, maximum — more than 8,5 metres.

Higher up, there rest river deposits of Holocene age, from 2 to 3,5 m in thickness. The occurrence of the interglacial lacustrine gyttja within this piedmont landscape creates a problem concerning the genesis of the then lake. The solution of this problem will be possible after a more detailed reconnaissance of the Pleistocene profile of the deposits from the Wierzbiak river valley.